

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Departament de Biblioteconomia i Documentació

*

Programa de doctorat en Humanitats de l'Institut Universitari de Cultura
de la Universitat Pompeu Fabra, 2002-2004

Lectura i biblioteques populars.
Model de col·lecció i lectura a les biblioteques populars
de la Mancomunitat de Catalunya: 1918 – 1922

Tesi doctoral que presenta Jordi Llobet Domènech
per optar al títol de doctor en documentació
per la Universitat de Barcelona

Directora

Dra. Assumpció Estivill Rius

Barcelona, gener de 2008

7. ESTUDI DEL FONS. DADES GLOBALES

Uns anys després d'assumir la direcció de la xarxa, Jordi Rubió anima a les bibliotecàries a reunir el màxim d'informació estadística per tal de poder avaluar el servei que ofereixen les biblioteques. Al mateix temps, però, recomana prudència a l'hora de valorar els hàbits lectors a partir d'aquest tipus de dades.

Hay que insistir, sin embargo, en que los datos estadísticos son un índice sólo aproximado, y que peca siempre por defecto, de la eficacia de las bibliotecas [...] La simple suma del número de volúmenes de las distintas ramas del saber que quedan sobre las mesas después de una sesión de biblioteca, nada nos dirá de los gérmenes de estímulo y curiosidad que su lectura puede haber depositado en el alma de los concurrentes que lo han tenido entre sus manos.¹

Tot i la seva importància, cal reconèixer la fredor essencial de les xifres, una fredor que només es pot temperar envoltant-les d'imatges i de fets reals que les omplin de sentit. Per tal de complir amb aquest propòsit, s'il·lustrarà el recull de dades estadístiques sobre les col·leccions de les biblioteques, amb el màxim de dades de l'entorn cultural i editorial que les faci més entenedores. La valoració quantitativa i qualitativa del fons avançarà de forma esglaonada. S'estudia, en primera instància, l'oferta bibliogràfica de llibres del conjunt del sistema: composició temàtica, composició idiomàtica, identificació de la producció editorial i localització geogràfica dels llibres. A continuació, es descriu l'evolució de les línies mestres de cada camp temàtic i es valora la tria dels directors de la xarxa per a cada una de les biblioteques. L'estudi del fons es tanca amb la descripció i l'anàlisi de la secció de publicacions periòdiques.

La taula 8 mostra la distribució de les tipologies documentals en el fons de les biblioteques del sistema:²

Taula 8. SBP. Tipologies documentals

Tipologies documentals	Títols	Olot	Sallent	Canet	Vendrell	Pineda	Figueres
Llibres	2.770	860	718	988	1.143	1.541	2.073
Publicacions periòdiques	31	23	28	24	23	17	22
Total registres	2.801	883	746	1.012	1.166	1.558	2.095

Font: Base de dades bibliogràfica

¹ *Anuario de las bibliotecas populares* (1926), p. 8.

² El sistema de biblioteques s'identifica a partir d'ara en les taules i els gràfics amb l'abreviatura SBP.

L'estudi del fons no inclou a la base de dades, ni en les taules estadístiques que se'n deriven, un element de difícil encaix estadístic, tot i que de gran importància pel que fa a la composició temàtica i idiomàtica de les col·leccions de les biblioteques. Eugeni d'Ors adquireix per a Olot, Sallent i Canet, una col·lecció de referència en francès: la "Nouvelle bibliothèque populaire", publicada a París per Henri Gautier. Es tracta d'una llarga sèrie de fulletons d'una trentena de pàgines, en què predominen les obres de creació literària i del camp de les humanitats. A Olot hi ha registrats 317 números, a Sallent n'hi ha registrats 371 i a Canet 419. Eugeni d'Ors compleix amb l'objectiu definit en el Projecte de creació del sistema:

Els llibres triats per a constituir la base d'una Biblioteca Popular al nostre país han d'ésser generalment de llengua catalana o castellana. Supletòriament, incloem llibres en llengua francesa. Però hem d'advertir des d'ara que la necessitat d'aquesta suplència és molt freqüent.³

Com es veurà tot seguit, la sèrie francesa té un pes molt important en la composició del fons de les biblioteques esmentades. Evidentment, els títols de la col·lecció formen part de la proposta bibliogràfica de cada servei i s'havien de tenir en compte dins de l'avaluació estadística. Ara bé, s'ha preferit donar un tractament específic a la col·lecció i valorar-ne l'impacte de forma separada, sense incloure-la en la base de dades, amb el convenciment que d'aquesta manera es facilitava i s'aconseguia millorar l'anàlisi de l'evolució dels diferents camps temàtics.

D'acord amb aquest criteri, doncs, els títols individuals de la "Nouvelle bibliothèque populaire" no s'han integrat a la base de dades. En el cas d'haver introduït els títols individuals de la sèrie francesa a la base de dades, l'explotació i la interpretació de les dades estadístiques hagués fet molt més difícil una anàlisi comparativa del fons de les biblioteques. Aquest fet, però, no ha de suposar un menysteniment del paper que juga la col·lecció en la proposta de lectura de les biblioteques esmentades, motiu pel qual es destacarà la importància de la sèrie en aquells apartats de la recerca on hi té una incidència més notable, com és el cas de la composició idiomàtica del fons o en el camp de la literatura francesa.

Cal esperar que l'abassegadora seqüència de xifres que s'exposa tot seguit no esgoti l'interès ni la paciència per continuar la lectura de la recerca.

³ "Projecte d'acord...", p. 81.

7.1 COMPOSICIÓ TEMÀTICA

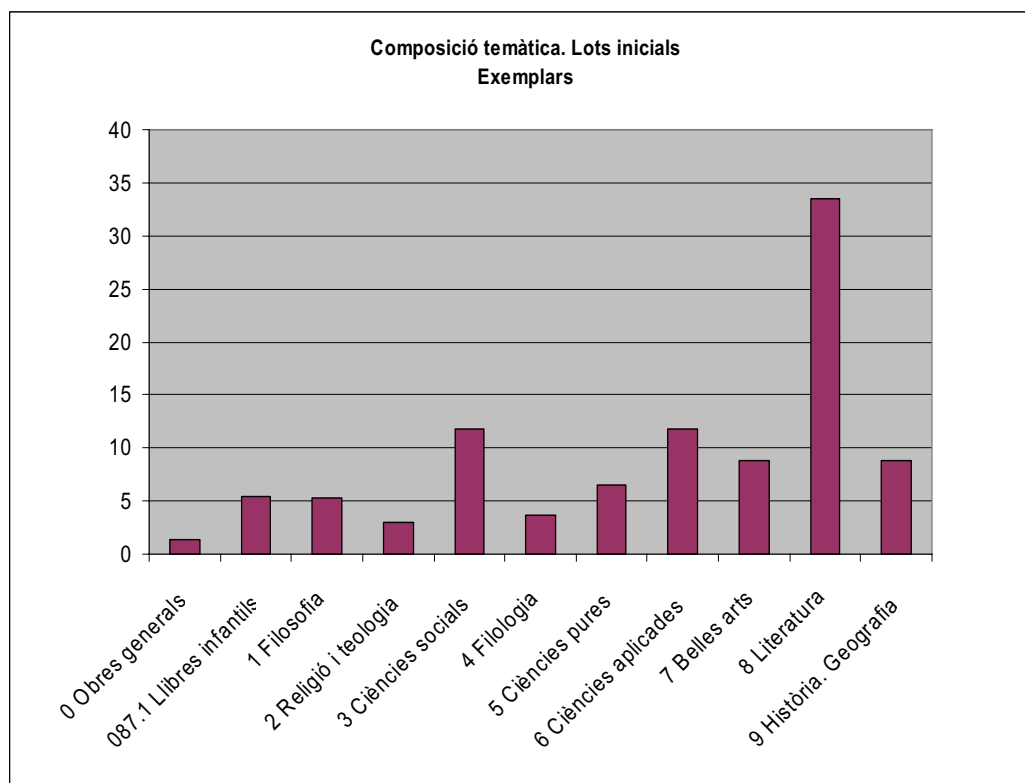
A l'hora d'afrontar l'estudi de la composició temàtica del fons de les biblioteques, s'han pres com a referència dues variables: d'una banda, la suma dels títols diferents que es troben a les biblioteques, amb els quals s'identifica el contingut de la proposta de lectura; i de l'altra, la suma total dels exemplars de cada títol repartits per les sis biblioteques, un valor amb el qual s'identifica el pes específic de cada un d'aquests títols en el conjunt del sistema. Tot i que els percentatges d'ambdues variables són molt similars, es donen certes variacions que poden ajudar a fer una lectura més acurada del fons. La secció de les publicacions periòdiques rebrà una anàlisi particular, més endavant, atesa la tipologia documental específica d'aquest tipus de publicacions i la manca de possibilitats de seguir-ne l'evolució durant aquests anys, ja que no es compta amb prou fonts d'informació.

La taula 9 i el gràfic que l'acompanya mostren la distribució temàtica dels títols i dels exemplars que constitueixen la suma dels fons inicials destinats a les biblioteques del sistema.

Taula 9. SBP. Composició temàtica del fons

Matèria	Títols	%	Exemplars	%
0 Obres generals	31	1,1	102	1,4
087.1 Llibres per a infants	186	6,7	393	5,4
1 Filosofia	122	4,4	385	5,3
2 Religió i teologia	81	2,9	223	3,0
3 Ciències socials	295	10,6	865	11,8
4 Filologia	84	3,0	266	3,6
5 Ciències pures	145	5,2	480	6,6
6 Ciències aplicades	378	13,6	866	11,8
7 Belles arts. Esports	256	9,2	644	8,8
8 Literatura	951	34,3	2.453	33,5
9 Història. Geografia	241	8,7	646	8,8
Total	2.770	100	7.323	100

Font: Base de dades bibliogràfica

Gràfic 1. SBP. Composició temàtica del fons. Exemplars

Si s'estableix un ordre jeràrquic de les matèries en funció dels indicadors exposats, la classe 8, Literatura, és la primera de la llista, tant pel que fa al percentatge de títols com d'exemplars. La crítica i la creació literària dominen l'espai bibliotecari amb una diferència molt gran respecte a la resta de matèries. A continuació, es troben les divisions 6, Ciències aplicades, i 3, Ciències socials, amb uns percentatges pràcticament idèntics respecte al nombre d'exemplars, tot i que s'observa una distància força més gran pel que fa a la diversitat de títols de cada camp, molt superior en el cas de les ciències aplicades. És important de constatar el pes específic dels camps que no es corresponen a la ficció, i en aquest sentit, cal valorar la importància que van adquirint les ciències aplicades (secció dedicada a la tecnologia, les manufactures, les arts i els oficis) i les ciències socials (classe on s'agrupen la política, el nacionalisme o l'educació). El índexs d'ambdues classes temàtiques són un indicador essencial per ponderar el compliment dels objectius del programa polític del govern català.

En una posició intermèdia, i a una certa distància, es troba un grup de matèries encapçalat per la classe 9, Història i geografia, i la divisió 7, Belles arts i esports. Totes dues classes tenen un pes específic molt similar, tot i que s'observa que la secció d'Història i geografia, amb un nombre més reduït de títols, assoleix la mateixa implantació a les biblioteques que la secció de belles arts. L'esglau següent l'ocupen les ciències pures i a continuació venen els llibres infantils i la filosofia.

Al capdavant de la llista, amb els percentatges més baixos de títols i d'exemplars, es troben la filologia, seguida de la religió, un sector amb una oferta editorial molt gran en el mercat. La classe de les obres generals, un camp temàtic amb una oferta de títols molt reduïda, ocupa l'últim lloc de la llista.

Més endavant s'estudiarà detalladament la composició de cada camp temàtic i la seva evolució al llarg dels primers anys de funcionament del sistema. Serà aleshores el moment d'identificar amb més precisió les àrees del coneixement que tenen un paper determinant en la constitució del fons de les biblioteques. L'interès prioritari, ara mateix, se centra en identificar les línies mestres de la composició del fons de les sis biblioteques de la xarxa i l'aportació de cadascuna al conjunt del sistema, tal com es resumeix en la taula 10.

Taula 10. SBP. Composició temàtica del fons. Biblioteques

Matèria	Olot	Sallent	Canet	Vendrell	Pineda	Figueres	Total
0 Obres generals	17	6	11	16	24	28	102
087.1 Llibres per a infants	0	0	44	78	126	145	393
1 Filosofia	52	39	62	66	67	99	385
2 Religió i teologia	25	18	28	28	57	67	223
3 Ciències socials	116	87	132	132	170	228	865
4 Filologia	45	39	32	48	44	58	266
5 Ciències pures	70	68	70	82	90	100	480
6 Ciències aplicades	90	95	101	110	201	269	866
7 Belles arts. Esports	84	71	78	89	137	185	644
8 Literatura	279	231	333	383	511	716	2.453
9 Història. Geografia	82	64	97	111	114	178	646
Total	860	718	988	1.143	1.541	2.073	7.323

Font: Base de dades bibliogràfica

Els judicis que es poden fer a partir de les dades recollides han de ser forçosament molt prudents, ja que quan es treballa amb xifres tan petites i en un període de temps tan curt, un petit canvi pot afectar considerablement la composició i la lectura de les taules. Feta aquesta advertència, s'exposen a continuació les tendències generals de l'evolució del sistema.

En primer lloc, cal observar l'increment significatiu del nombre de títols de les col·leccions inicials a partir de la inauguració de Pineda, on la xifra del fons supera gairebé en un 50 % a la col·lecció de la biblioteca del Vendrell, tot i que Pineda té assignat un grau inferior. Això mateix passa amb Figueres, on el nombre de volums duplica el del fons d'Olot, tot i pertànyer ambdues a la mateixa categoria. Els motius d'aquestes diferències s'han de buscar en l'increment del pressupost del govern català a partir de 1920, dins de l'estratègia que dibuixa la Mancomunitat després de rebre el traspàs dels serveis i dels recursos de les diputacions provincials, i en la demanda feta per la Direcció Tècnica de les populars d'un increment de les partides destinades a la constitució dels lots inicials de les biblioteques.⁴ L'increment del pressupost destinat a l'adquisició de llibres rep un reforç amb la millora de la capacitat operativa de la Direcció Tècnica, molt més limitada abans de la creació de la Central de Biblioteques Populars, l'any 1920.⁵

Pel que fa a la composició temàtica, s'observen certes tendències generals que s'hauran de confirmar més endavant: la incorporació a les biblioteques de llibres infantils és un fet a partir de l'obertura de Canet; la filosofia, les ciències socials, la filologia o les ciències pures segueixen una evolució a la baixa a partir de la inauguració de Pineda; tot el contrari del que passa amb la religió o les ciències aplicades, dos camps temàtics que evolucionen amb una tendència a l'alça. Les dades indiquen uns canvis significatius en l'evolució de la proposta de lectura a partir de la inauguració de Pineda, dins de l'etapa Rubió, tot i que algunes característiques del fons de Canet i el Vendrell ja apunten en la mateixa direcció. L'anàlisi de la composició de cada camp temàtic ha de permetre identificar de forma més detallada els trets essencials de la tria de cada un dels directors, i traçar les línies mestres que caracteritzen les etapes d'Eugeni d'Ors i de Jordi Rubió.

Per tancar l'estudi de la composició temàtica del fons, és interessant comparar l'oferta bibliogràfica de la xarxa de populars amb els models de col·lecció descrits a la primera part de la recerca, corresponents a l'American Library Association (ALA) i a la Biblioteca Pública Arús. Les categories descriptives no s'ajusten del tot, tal com es pot veure a la taula 11, amb la qual cosa l'anàlisi comparativa és arriscada; tot i així, les dades recollides permeten apuntar algunes diferències significatives.

⁴ Mancomunitat de Catalunya, *L'obra a fer: l'emprèstit de cinquanta milions* (Barcelona: la Mancomunitat, 1920), p. 23; i Teresa Mañà Terré, *Les biblioteques populars...*, p. 226-237.

⁵ La bibliotecària Maria Montaner i Serra és nomenada per als serveis centrals de Biblioteques Populars, amb data de 30 de juliol de 1920.

Taula 11. Dades comparatives entre models de fons

Matèria	ALA	BP Arús	SBP
0 Obres generals	2,0	1,1	1,4
087.1 Llibres per a infants			5,4
1 Filosofia	2,0	1,6	5,3
2 Religió i teologia	6,0	5,0	3,0
3 Ciències socials	6,0	13,0	11,8
4 Filologia	1,0	2,7	3,6
5 Ciències pures	8,0	3,0	6,6
6 Ciències aplicades	6,0	9,4	11,8
7 Belles arts. Esports	4,0	9,3	8,8
8 Literatura	32,0	38,0	33,5
9 Història. Geografia	33,0	16,9	8,8
Total	100	100	100

Font: Elaboració pròpia

La classe 8, Literatura, domina a totes les propostes i de manera especial a la Biblioteca Pública Arús. La classe 9, corresponent a la història, la geografia i les biografies, té un pes molt important en el model proposat per l'American Library Association, amb un índex molt superior a la proposta feta des de la xarxa de biblioteques populars. La Biblioteca Arús, per la seva banda, se situa en el primer lloc pel que fa a l'oferta de llibres de la classe 3, Ciències socials, d'acord amb la intenció dels fundadors de la biblioteca, amb un índex al qual s'aproxima el fons de les biblioteques populars. La proposta de lectura de la xarxa de la Mancomunitat evidencia un reforç de la classe 6, Ciències aplicades, que només sembla seguir la Biblioteca Arús, i que s'ajustaria al programa del govern català d'impulsar la formació tècnica i professional dels treballadors. Cal observar que l'índex de la religió a la xarxa de populars és el més baix de tots, fins i tot es troba per sota de la Biblioteca Arús, un servei que s'ha de defensar de les acusacions de "biblioteca impia".⁶

El nombre reduït de títols que ingressa en el fons inicial de les biblioteques populars, pot tenir una certa repercussió en algunes de les diferències anotades –la Biblioteca Arús s'inaugura amb gairebé 25.000 volums, i les biblioteques públiques nord-americanes tenien també un fons molt més nombrós que les biblioteques de la Mancomunitat. A més, per comparar els percentatges de l'ALA i els de les biblioteques catalanes d'una manera més acurada, caldria tenir els percentatges de la producció editorial d'aquestes grans matèries en el context dels dos sistemes bibliotecaris.

⁶ Biblioteca Pública Arús, *Memòria decenal de la Biblioteca Pública Arús: 1895-1904*, p. 9.

7.2 COMPOSICIÓ IDIOMÀTICA

La composició idiomàtica del fons de les biblioteques, pel que fa al nombre de títols, queda resumida en la taula 12.

Taula 12. SBP. Composició idiomàtica del fons. Títols

Matèries / Títols	Català	%	Castellà	%	Francès	%	Altres	%	Títols
0 Obres generals	15	48,4	12	38,7	4	12,9	0	0,0	31
087.1 Llibres per a infants	30	16,1	155	83,3	1	0,5	0	0,0	186
1 Filosofia	22	18,0	97	79,5	3	2,5	0	0,0	122
2 Religió i teologia	38	46,9	42	51,9	1	1,2	0	0,0	81
3 Ciències socials	103	34,9	188	63,7	4	1,4	0	0,0	295
4 Filologia	30	35,7	37	44,0	7	8,3	10	11,9	84
5 Ciències pures	32	22,1	104	71,7	9	6,2	0	0,0	145
6 Ciències aplicades	41	10,8	331	87,6	6	1,6	0	0,0	378
7 Belles arts. Esports	45	17,6	128	50,0	73	28,5	10	3,9	256
8 Literatura	413	43,4	496	52,2	32	3,4	10	1,1	951
9 Història. Geografia	67	27,8	163	67,6	11	4,6	0	0,0	241
Total	836	30,2	1.753	63,3	151	5,5	30	1,1	2.770
Publicacions periòdiques	14	45,2	7	22,6	10	32,3	0	0,0	31
Total registres	850	30,3	1.760	62,8	161	5,7	30	1,1	2.801

Font: Base de dades bibliogràfica

La xifra de títols en castellà supera àmpliament el nombre de títols en català, fet que no és gens estrany, tenint en compte la realitat de l'oferta editorial. Cal observar, tanmateix, que la distància entre ambdós percentatges és molt més reduïda que la que es presenta en el mercat editorial, on l'índex de la producció en català representa al voltant d'un 11 % de la producció total, mentre que en l'espai bibliotecari la xifra se situa al voltant d'un 30 %.⁷ La dada indica una intervenció decidida per potenciar la presència del català en les biblioteques populars. Una presència que és determinant en la secció dels diaris i les revistes. S'han afegit a la taula les dades corresponents a les publicacions periòdiques per tal d'evidenciar aquesta presència, que s'estudiarà més endavant en l'apartat corresponent.

La taula 13 permet valorar amb més exactitud el pes específic de cada llengua en el conjunt del sistema, prenent com a referència la suma dels exemplars de les sis biblioteques.

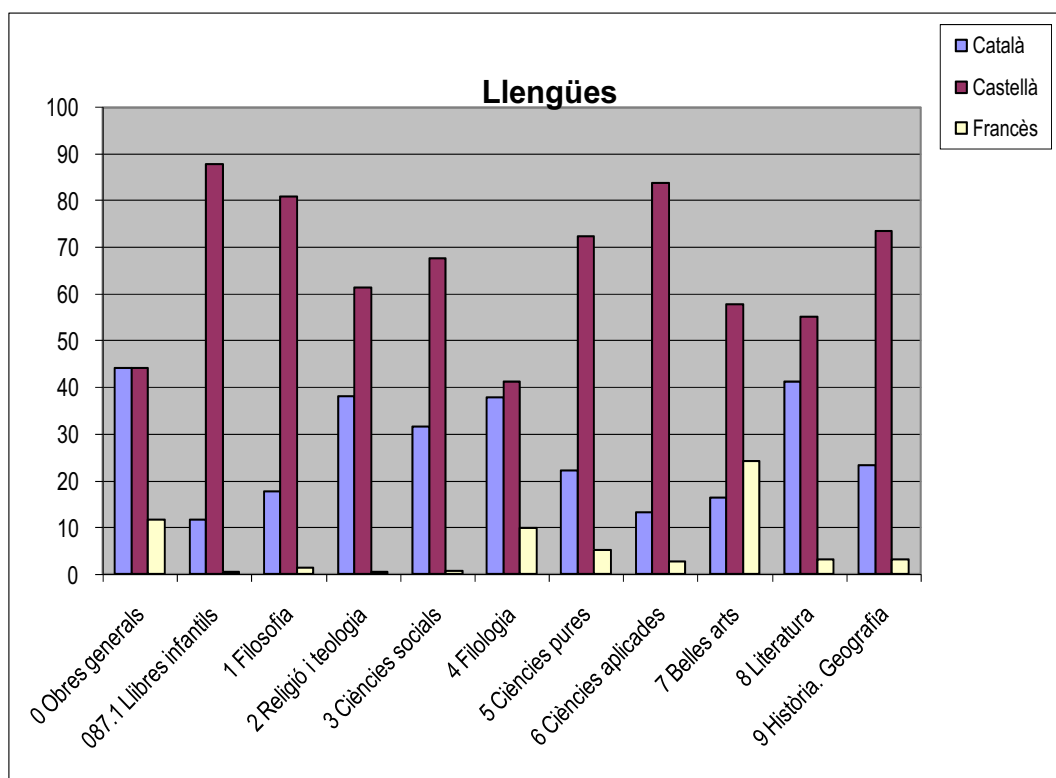
⁷ La fórmula per obtenir aquesta dada s'exposa en el capítol cinquè de la recerca.

Taula 13. SBP. Composició idiomàtica del fons. Exemplars

Màteria	Català	%	Castellà	%	Francès	%	Altres	%	Total
0 Obres generals	45	44,1	45	44,1	12	11,8	0	0,0	102
087.1 Llibres per a infants	46	11,7	345	87,8	2	0,5	0	0,0	393
1 Filosofia	68	17,7	312	81,0	5	1,3	0	0,0	385
2 Religió i teologia	85	38,1	137	61,4	1	0,4	0	0,0	223
3 Ciències socials	274	31,7	585	67,6	6	0,7	0	0,0	865
4 Filologia	101	38,0	110	41,4	26	9,8	29	10,9	266
5 Ciències pures	107	22,3	348	72,5	25	5,2	0	0,0	480
6 Ciències aplicades	115	13,3	727	83,9	24	2,8	0	0,0	866
7 Belles arts. Esports	105	16,3	372	57,8	156	24,2	11	1,7	644
8 Literatura	1.013	41,3	1.353	55,2	77	3,1	10	0,4	2.453
9 Història. Geografia	150	23,2	475	73,5	21	3,3	0	0,0	646
Total	2.109	28,8	4.809	65,7	355	4,8	50	0,7	7.323

Font: Base de dades bibliogràfica

El gràfic següent mostra el pes relatiu i la presència desigual del català, del castellà i del francès en els diferents camps temàtics.

Gràfic 2. SBP. Composició idiomàtica del fons. Exemplars

Les dades mostren un clar predomini del castellà en la majoria dels camps temàtics, i especialment en les classes dels llibres infantils, les ciències aplicades, la filosofia, la història, les ciències pures i les ciències socials. La tria bibliogràfica té els seus límits en les possibilitats d'un mercat editorial on l'oferta majoritària és en castellà, especialment en algunes matèries com les ciències aplicades. Una dada sorprenent, que caldrà aclarir més endavant, és el predomini gairebé absolut del castellà en la secció infantil.

Hi ha una sèrie de camps on la proporció de títols en català i en castellà està molt més equilibrada, és el cas de les obres generals, la filologia i la literatura. L'impuls institucional de l'ús social de la llengua, la promoció dels estudis filològics per part de l'Institut d'Estudis Catalans i les iniciatives editorials que donen suport a la creació literària expliquen, en bona mesura, aquest equilibri, que s'analitzarà detalladament més endavant. El francès, la llengua estrangera dominant en els prestatges, té un pes significatiu en tres classes, les belles arts, les obres generals i la filologia; mentre que la resta d'idiomes comparteixen una presència testimonial en el conjunt de les matèries, tret de l'atenció que reben en la divisió de la filologia.

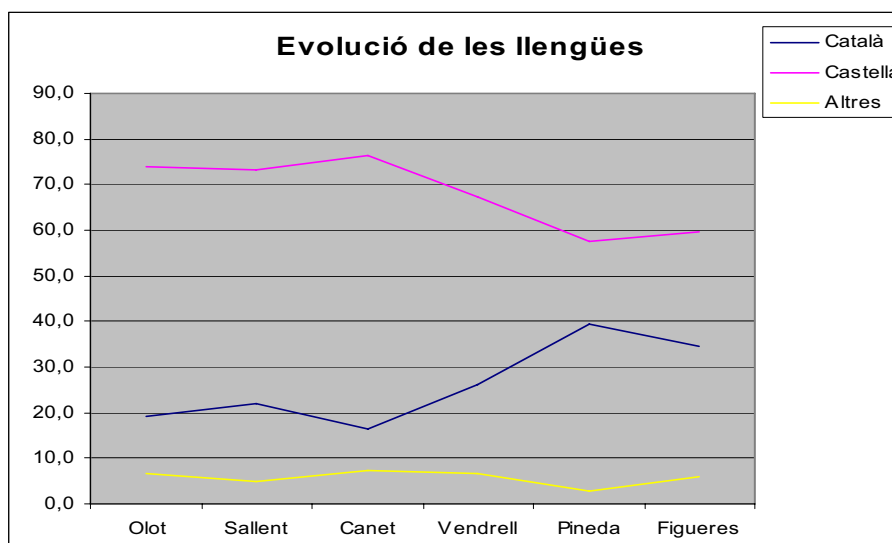
D'acord amb el criteri metodològic exposat, la composició idiomàtica del fons de cada biblioteca es resumeix a la taula 14.

Taula 14. SBP. Composició idiomàtica del fons. Biblioteques

Llengua	Olot	%	Sallent	%	Canet	%	Vendrell	%	Pineda	%	Figueres	%	Total	%
Català	166	19,3	157	21,9	162	16,4	300	26,2	608	39,5	715	34,5	2.109	28,8
Castellà	637	74,1	527	73,4	755	76,4	768	67,2	888	57,6	1.234	59,5	4.809	65,7
Altres	57	6,6	34	4,7	71	7,2	75	6,6	44	2,9	124	6,0	405	5,5
Total	860	100	718	100	988	100	1.143	100	1.541	100	2.073	100	7.323	100

Font: Base de dades bibliogràfica

La taula mostra una evolució a l'alça dels percentatge de títols en català a partir de la inauguració del Vendrell, un increment que encara és més notori en el cas de Pineda i de Figueres. La dada confirma els canvis de tendència que es produeixen en la configuració dels lots inicials de les biblioteques a partir del relleu en la direcció de la xarxa. Quan s'analitzin, més endavant, les característiques específiques de cada camp temàtic, es descriuran les matèries que es veuen més afectades per aquest canvi.

Gràfic 3. SBP. Evolució de la composició idiomàtica del fons.

Les dades relatives a les llengües del fons exposades fins aquí no inclouen els títols de la “Nouvelle bibliothèque populaire”, que Eugeni d’Ors adquireix per a les tres primeres biblioteques del sistema. La composició idiomàtica del fons varia considerablement en el cas d’afegir als lots d’Olot, Sallent i Canet els fulletons de la col·lecció francesa. La suma al lot inicial dels 317 números d’Olot, els 371 volums de Sallent i els 419 registres de Canet, suposa en tots tres casos, un increment molt significatiu de la proporció d’obres en francès, tal com s’observa en la taula 15.

Taula 15. Composició idiomàtica del fons . Olot, Sallent i Canet

Llengua	Olot	%	Sallent	%	Canet	%
Català	166	14,1	157	14,4	162	11,5
Castellà	637	54,1	527	48,4	755	53,7
Altres	374	31,8	405	37,2	490	34,8
Total	1.177	100	1.089	100	1.407	100

Font: Elaboració pròpia

En el cas d’Olot, el percentatge d’altres llengües, copat gairebé exclusivament pel francès, augmentaria fins al 31,8 %, en el cas de Sallent, la xifra arribaria fins al 37,2 % i en el cas de Canet se situaria en el 34,8 %. El pes de la llengua francesa, segons aquestes dades, seria determinant en la composició idiomàtica del fons d’aquests serveis. La col·lecció desapareix del fons inicial del Vendrell, és a dir, que ja no forma part dels lots inicials de l’etapa Rubió.

7.3 LA PRODUCCIÓ EDITORIAL

Les dades recollides a la base de dades bibliogràfica permeten descriure els trets definitoris de la producció editorial que domina l'espai bibliotecari: els centres de producció, les cases editorials i l'actualitat de l'oferta bibliogràfica. Es tracta d'aspectes relacionats amb la producció editorial de l'època i la seva comercialització, sobre els quals s'intervé a partir d'ara, en funció d'uns criteris institucionals.

Llocs d'edició

El resum de les dades sobre el lloc d'edició confirmen el paper dominant de Barcelona i Madrid com a principals centres productors de llibres, tal com es mostra a la taula 16.

Taula 16. SBP. Producció editorial. Lloc d'edició

Lloc d'edició	Llibres	%	Publicacions periòdiques	Total registres
Barcelona	1.498	54,1	17	1.515
Madrid	923	33,3	3	926
Paris	239	8,6	9	248
València	17	0,6	-	-
Altres	94	3,3	2	96
Total	2.770	100	31	2.801

Font: Base de dades bibliogràfica

L'equilibri en el volum de producció de les dues capitals editorials de l'Estat, Barcelona i Madrid, es decanta en l'espai bibliotecari a favor de Barcelona, com no podia ser d'altra manera, atesa la importància del llibre en català en els lots de les biblioteques. El tercer centre important pel que fa al lloc d'edició és París, una dada lògica si es té en compte el paper assignat als llibres en francès en la formació del fons. Cal precisar, tanmateix, que 94 dels títols publicats a París són en castellà, una dada que evidencia la importància de la capital francesa com a centre productor de llibres destinats al mercat espanyol i hispanoamericà, un sector en què sobresurten tres empreses: Garnier Hermanos, la Librería de la Vda. de Ch. Bouret i la Casa Editorial Hispano-Americana. Tal com s'observa a la taula 16, la producció de la capital francesa supera àmpliament les aportacions d'altres centres peninsulars com ara València, una de les ciutats importants en el terreny de l'edició. Pel que fa al Principat, l'explotació de la base de dades permet conèixer el nombre de llibres publicats fora de Barcelona, que sumen un total de 22 títols repartits en diferents nuclis: Girona (6), Sant Feliu de Guíxols (5), Vic (3) o Manresa (2), entre d'altres poblacions.

Cases editorials

La decisió metodològica d'unificar els noms de les cases editorials ha facilitat considerablement la tasca d'identificar els segells que dominen el paisatge bibliotecari. La taula 17 recull les 25 empreses amb més títols en els prestatges:

Taula 17. SBP. Producció editorial. Cases editorials

Editorials	Títols
Perlado, Páez y C ^a , Editores (Sucesores de Hernando)	218
Calpe	210
L'Avenç	165
Gustavo Gili / Gustau Gili	112
Editorial Catalana	111
Editorial Saturnino Calleja	94
Sucesores de Manuel Soler, Editores	66
Ediciones de "La Lectura"	53
Muntañola	51
Editorial Cervantes	48
Institut d'Estudis Catalans	48
La Revista	47
Consell de Pedagogia	46
José Gallach, Editor	46
Seix & Barral Hnos, Editores	46
Daniel Jorro, Editor	40
Garnier Frères / Garnier Hermanos	40
Salvat y C ^a , Editores	35
Librería de la Vda. de Ch. Bouret	34
Ramón Sopena, Editor	33
Araluce	29
Societat Catalana d'Edicions	29
Impremta La Renaixensa	26
Casa Editorial Hispano-Americana	23
Librería Sintés	23
Total	1.660

Font: Base de dades bibliogràfica

La suma dels títols de les 25 editorials recollides en la taula representa un 60 % del total del fons de les biblioteques. El 40 % restant es reparteix entre una llarga llista de llibreries, impremtes i editors, amb una presència menys significativa, tot i tractar-se de cases amb un pes important en el mercat del llibre, com ara l'Editorial Bailly-Baillière (21 títols), la Il·lustració Catalana (20), l'editor francès Ernest Flammarion (19), el Foment de Pietat Catalana (19), la Librería Gutenberg de José Ruiz (19) o l'impressor, editor i llibreter Antoni López (18).

La llista principal de les cases editorials està encapçalada per dues empreses madrilenyes, la societat Perlado, Páez y C^a, que controla el fons de la Casa Hernando, un segell amb una llarga trajectòria en el sector; i l'editorial Calpe, un nou i potent projecte empresarial, que a partir de 1919 ocupa un lloc preeminent en el mercat editorial, amb una oferta molt diversificada i una estratègia agressiva d'absorció d'altres grups editorials. A continuació ens trobem amb tres segells editorials barcelonins: L'Avenç, una editorial ja desapareguda, però amb una presència en el mercat gràcies a la distribució del seu fons pel llibreter Salvador Babra; l'editor Gustavo Gili, un dels projectes més nous en el sector de l'edició, atesa l'aposta que fa pel llibre científic i tècnic, i l'Editorial Catalana, el segell de referència de l'edició en català a partir de 1918.

En el moment de comentar el procés de redacció dels llibres de registre, s'han citat algunes de les col·leccions més importants d'aquestes cases editorials, com ara la "Biblioteca clásica" o la "Biblioteca universal", de la casa Perlado, Páez y C^a, "la Biblioteca popular de L'Avenç" o els "Manuales Gallach". La majoria de títols d'aquestes quatre grans sèries formen part dels lots inicials de les sis biblioteques del sistema, uns lots que inclouen gairebé sempre altres col·leccions de referència de l'època. Els "Cuentos de Calleja en colores", donen el to de la secció infantil, a partir de la inauguració de Canet, al costat de les sèries de la casa Muntañola. En el terreny del llibre instructiu juguen un paper important les "Cartillas científicas", del segell francès Garnier, i dues sèries de la casa Seix & Barral Hnos, "Edición económica de textos modernos para la escuela primaria" i "Vidas de grandes hombres". El Consell de Pedagogia promou l'edició d'una biblioteca de divulgació temàtica en català dirigida al públic general, la "Minerva. Col·lecció popular dels coneixements indispensables", que es localitza a totes les biblioteques i que, ben aviat, rep la companyia de l'"Enciclopèdia Catalana", un dels eixos del projecte de l'Editorial Catalana.

Al costat d'aquestes col·leccions generals, la majoria dels lots inicials inclouen les principals biblioteques especialitzades del mercat. La "Biblioteca científico-filosófica", de l'editor madrileny Daniel Jorro, marca la pauta en el camp del pensament; de la mateixa manera que "El arte en España", de la casa editorial Hijos de J. Thomas, i "Les villes d'art célèbres", col·lecció publicada per H. Laurens, són les guies pel món de l'art; la presència de la sèrie "Los sports" sembla respondre a l'interès creixent de la societat per les pràctiques esportives; i la "Biblioteca literària", de l'Editorial Catalana, va imposant-se de forma progressiva en l'espai destinat a la ficció, a partir de 1918.

La llista de col·leccions, evidentment, és molt més llarga, ara bé la seva implantació a les biblioteques té una incidència molt menor. Quan més endavant es valori el contingut de cada camp temàtic es descriurà acuradament el conjunt de col·leccions que configuren cada matèria, així com el moment en què s'incorporen a les biblioteques. És interessant d'observar que, certes editorials i col·leccions reben un tractament diferenciat per cada director de la xarxa, un fet que s'evidencia amb certes absències molt significatives durant l'etapa d'Eugeni d'Ors. L'exemple més paradigmàtic és el cas

de la Societat Catalana d'Edicions, un segell editorial que arriba a les biblioteques de la mà de Jordi Rubió, el qual també pren la decisió d'excloure dels lots inicials la "Nouvelle bibliothèque populaire", com a sèrie de referència en francès.

Anys d'edició

Pel que fa a les dades sobre l'actualitat de l'oferta bibliogràfica, que s'obtenen a partir de l'any d'edició dels títols, cal ser molt prudents a l'hora de fer-ne la valoració. Hi ha nombrosos títols inventariats dels quals no s'especifica l'any d'edició en el llibre de registre, amb la qual cosa ha calgut decidir entre dues opcions: 1) donar sempre la data més propera a la inauguració de la biblioteca, quan s'havia de triar entre diverses possibilitats, o 2) informar una data aproximada, d'acord amb les dades dels catàlegs bibliotecaris consultats o del coneixement del mercat editorial. Els inventaris de Pineda i de Figueres, els únics que donen l'any d'edició en les entrades bibliogràfiques del registre, han estat de gran ajut en aquest aspecte; de la mateixa manera que la consulta dels catàlegs editorials i de les llibreries de l'època han permès situar cronològicament moltes de les obres inventariades.

D'acord amb les observacions indicades i la precaució reclamada, la taula 18 ofereix una aproximació a l'actualitat de l'oferta bibliogràfica de les biblioteques.

Taula 18. Producció editorial. Anys d'edició

Període	Títols	%
1920/1922	657	23,7
1910/1919	1.476	53,3
1900/1909	451	16,3
1880/1899	161	5,8
1829/1879	24	0,9
Sense any	1	0,0
Total	2.770	100

Font: Base de dades bibliogràfica

Tot i admetre que el procediment seguit per informar l'any d'edició dels llibres inventariats pot produir una deriva a l'alça, es pot considerar que el fons de les biblioteques és força actual. Un 76 % dels llibres del sistema corresponen al període comprès entre 1910 i 1922, la qual cosa donaria una imatge força moderna de l'oferta bibliogràfica de les biblioteques. Aquesta imatge d'actualitat es deuria fer encara més evident amb la ràpida incorporació en els prestatges dels llibres publicats per segells editorials de creació recent, com ara l'Editorial Catalana, la casa Muntañola o la casa

Calpe. Les dades confirmen una aposta decidida per una oferta actual i una imatge de modernitat a l'hora de constituir el fons de les biblioteques del sistema.

7.4 LES LOCALITZACIONS BIBLIOGRÀFIQUES

A l'inici del capítol, s'apuntava com a mètode operatiu per facilitar la interpretació de la proposta de lectura de les biblioteques, l'elaboració de la bibliografia bàsica del sistema, establerta d'acord amb un criteri de freqüències. El fons del sistema bibliotecari català es concreta en una oferta global de 2.770 títols, que un cop distribuïts a les biblioteques sumen una xifra de 7.323 exemplars. Ara bé, la distribució d'aquests títols no és uniforme; alguns d'ells només es troben en una biblioteca, amb la qual cosa, tenen una presència molt reduïda; mentre que d'altres es distribueixen a diferents municipis o, fins i tot, arriben a totes les biblioteques. Així, doncs, es pot distingir i atorgar un pes específic a cada títol del sistema, en funció del nombre de biblioteques on es pot localitzar.

La taula 19 agrupa el conjunt de títols en funció de la seva distribució a les biblioteques:

Taula 19. Localitzacions d'exemplars a les biblioteques

Freqüències	Títols	%	Exemplars	%
6 biblioteques	234	8,4	1.404	19,2
5 biblioteques	330	11,9	1.650	22,5
4 biblioteques	263	9,5	1.052	14,4
3 biblioteques	272	9,8	816	11,1
2 biblioteques	730	26,4	1.460	19,9
1 biblioteca	941	34,0	941	12,8
Total	2.770	100	7.323	100

Font: Base de dades bibliogràfica

Les dades de la taula 19 evidencien que hi ha una sèrie d'obres que formen part de les tries d'Eugeni d'Ors i de Jordi Rubió. Les localitzacions dels títols en les biblioteques permeten constatar l'existència d'un nombre important d'obres que conformen la majoria dels lots inicials de les biblioteques. La presència d'un llibre a sis biblioteques indicaria el grau màxim de coincidència en la tria d'ambdós directors, mentre que els títols triats només per a una biblioteca, indicarien una manca d'acord sobre l'interès o la importància de l'obra. Evidentment, hi ha certs aspectes que podrien condicionar la intervenció específica dels responsables de la formació del fons, com ara la partida pressupostària assignada a cada biblioteca en funció del grau assignat o les limitacions de l'oferta editorial, amb un ventall de possibilitats molt més ampli per a Jordi Rubió

que per a Eugeni d'Ors. En aquest sentit, cal tenir present la implantació en el mercat de nous projectes editorials com ara la casa Calpe, l'Editorial Cervantes, l'Editorial Catalana o el Foment de Pietat Catalana, a finals de la segona dècada.

El procediment operatiu adoptat per tal de facilitar la interpretació del fons consisteix a considerar la proposta de lectura que comparteixen ambdós directors com la bibliografia bàsica del sistema.⁸ Després de ponderar les diferents variables que s'acaben de comentar, s'ha establert com a condició perquè un títol formi part de la bibliografia bàsica que estigui localitzable com a mínim en el lot inicial de quatre biblioteques, una freqüència que es redueix en el cas dels llibres infantils a dues biblioteques, atès que la secció infantil es crea més tard i depèn exclusivament de la intervenció de Jordi Rubió.

D'acord amb les condicions establertes, la bibliografia bàsica (BB) del sistema bibliotecari quedaria repartida en els diferents camps temàtics, tal com es mostra a la taula 20.

Taula 20. Bibliografia bàsica (BB)

Matèries	Títols	BB	%
0 Obres generals	31	14	45,2
087.1 Llibres per a infants	186	113	60,8
1 Filosofia	122	53	43,4
2 Religió i teologia	81	24	29,6
3 Ciències socials	295	100	33,9
4 Filologia	84	36	42,9
5 Ciències pures	145	69	47,6
6 Ciències aplicades	378	90	23,8
7 Belles arts. Esports	256	71	27,7
8 Literatura	951	258	27,1
9 Història. Geografia	241	74	30,7
Total	2.770	902	32,6

Font: Base de dades bibliogràfica

La columna de percentatges de la taula 20 permet observar el pes específic de la bibliografia bàsica en cada camp temàtic, o el que seria el mateix, el volum de títols del camp temàtic que formen part de la tria d'ambdós directors i que, consegüentment, tenen una presència més significativa a les biblioteques. Les classes amb els índexs percentuals més alts, deixant de banda la secció dels llibres per a infants, en què només participa Jordi Rubió, apunten, indirectament, el grau d'uniformitat de la composició del camp temàtic a les biblioteques, així com el grau de coincidència d'ambdós directors en la tria dels llibres. D'acord amb aquest criteri, el grau més elevat d'uniformitat i de

⁸ S'utilitza el terme bibliografia bàsica i no el de "catàleg-tipus" o *Standard catalogue*, tal com se cita en el Projecte, ja que és aquesta l'expressió que s'ha imposat en la tradició bibliotecària catalana.

coincidència en la tria del fons es dona en el camp de les ciències pures, les obres generals, la filosofia i la filologia. En canvi, el grau més baix de coincidència en la tria es dona, sorprenentment, en les ciències aplicades, la literatura i les belles arts. La sorpresa deriva del fet que la distància més gran es dona en algunes de les matèries que semblen prioritàries en la formació del fons: la tecnologia i l'impuls de la llengua a través de la creació literària. L'estudi detallat de la composició dels camps temàtics ens haurà de donar les claus per conèixer quins són els trets característics que marquen aquestes diferències.

7.5 DE LES XIFRES ALS TEXTOS

El projecte bibliotecari de la Mancomunitat dibuixa un espai i una proposta de lectura institucional que tot just s'ha començat a identificar. Respecte a la composició temàtica, la crítica i la creació literària dominen l'espai bibliotecari, on també tenen un paper destacat les ciències aplicades i les ciències socials. L'arribada dels llibres infantils al sistema és una de les fites que assenyalen el canvi de tendència en l'evolució del fons, a partir de 1920, una evolució marcada per un increment significatiu dels llibres de religió, per un impuls important de les ciències aplicades i per un descens del camp de la filosofia.

Aquests canvis significatius es produeixen a partir del moment que Jordi Rubió és nomenat director de la xarxa. Una nova direcció que aposta de forma més decidida pels llibres en català, tal com s'ha observat en l'evolució de les col·leccions. L'estudi de la composició idiomàtica del fons mostra un predomini majoritari de l'idioma castellà en la proposta de lectura global del sistema, tot i així, s'observa com l'espai bibliotecari, especialment a partir de la inauguració del Vendrell, dins de l'etapa de Jordi Rubió, incrementa significativament la presència del català en el sistema.

Fins aquí s'han traçat algunes de les línies mestres del contingut general de l'oferta bibliogràfica del sistema, un contingut que s'ajusta força als objectius programàtics de l'obra de govern resumits en dos grans conceptes: nació i formació. L'estudi detallat del contingut de cada camp temàtic ha de mostrar com es compleixen aquests objectius a través d'una tria específica de llibres. La descripció dels títols que formen la bibliografia bàsica de cada camp temàtic, seguint l'ordre de la Classificació decimal, serà el punt de partida per a la lectura del fons. La descripció de la tria bàsica es complementarà amb l'anàlisi de les aportacions bibliogràfiques específiques de cada un dels directors. La interpretació del fons s'enriquirà, d'aquesta manera, amb nous matisos i valors que s'identificaran amb les intervencions d'Eugeni d'Ors i de Jordi Rubió.

Per fer el pas de les xifres als textos, de la descripció quantitativa a la valoració qualitativa de la proposta de lectura específica de cada camp temàtic, és imprescindible situar l'horitzó cultural i editorial on s'emmarca la proposta. En els capítols anteriors

s'han traçat algunes de les línies d'aquest horitzó a l'estudiar el paper dels moviments culturals, l'evolució del sector editorial català o les prescripcions lectores d'institucions i d'autoritats de l'època. A mesura que s'ha fet l'inventari del fons de les biblioteques, el dibuix s'ha anat perfilant amb la lectura d'altres fonts d'informació i de testimonis representatius de l'època, des de l'*Enciclopedia* Espasa, fins el *Glosari* d'Eugeni d'Ors, des dels catàlegs de les editorials o les llibreries fins als estudis bibliogràfics de Jordi Rubió.

La lectura dels testimonis de l'època ha avançat paral·lelament al recull d'informació bàsica que ofereixen diverses obres enciclopèdiques, manuals o estudis especialitzats actuals. Unes fonts d'informació que permeten reconstruir els valors i les formes dominants del període objecte d'estudi i situar amb perspectiva les obres i les autoritats del fons de les biblioteques. La *Gran enciclopèdia catalana*, la *Història de la cultura catalana*, dirigida per Pere Gabriel o la síntesi d'història cultural coordinada per Jordi Casassas, *Els intel·lectuals i el poder a Catalunya*, són alguns dels treballs de referència utilitzats. Les fonts documentals de caràcter general citades han estat eines imprescindibles per al treball bibliogràfic, un treball que s'ha completat amb la consulta d'altres fonts d'informació de caràcter especialitzat.

7.5.1 La consulta dels catàlegs patrimonials

La consulta dels catàlegs de la Biblioteca de Catalunya i de la Biblioteca Nacional d'Espanya, com a fonts bibliogràfiques patrimonials, podia oferir, al mateix temps, la possibilitat de reconstruir un panorama dels diferents camps temàtics de l'edició espanyola, a partir del qual contrastar i valorar les tries d'Eugeni d'Ors i de Jordi Rubió.⁹ L'avaluació del fons escollit comptaria, d'aquesta manera, amb una font de referència qualificada a la qual remetre. Per validar la proposta calia delimitar amb precisió l'univers de dades recollides i les possibilitats de recerca que ofereixen actualment els catàlegs patrimonials. La utilització d'aquests catàlegs estaria condicionada per alguns aspectes decisius, com ara els continguts i les característiques del fons processat, els criteris metodològics adoptats en la conversió dels catàlegs retrospectius i les facilitats de recuperació de la informació processada.

Per obtenir unes dades orientatives sobre el contingut dels catàlegs patrimonials de Madrid i Barcelona s'ha optat per fer una prospecció aproximada, amb un cert grau de fiabilitat, del nombre de documents publicats a Barcelona, en català i en castellà, durant el període 1900-1922.¹⁰ La Biblioteca Nacional d'Espanya, amb la conversió retrospectiva dels catàlegs manuals enllestida, presenta unes llacunes importants pel que fa a la producció editorial en català del període. Segons les dades facilitades per la

⁹ Cal agrair a Nora Vela les orientacions i els consells metodològics facilitats per avançar en aquesta direcció.

¹⁰ La informació sobre l'estat dels catàlegs ha estat facilitada per Dolores del Castillo i Jaume Clarà com a responsables de la secció de catalogació de cada biblioteca nacional.

responsable dels Catàlegs Generals, el mes de març de 2007, consten en el catàleg de la Biblioteca 11.103 registres bibliogràfics editats a Barcelona entre 1900 i 1920, dels quals 3.107 són obres escrites en català. Les xifres són aproximades, ja que en aquests moments s'estan revisant alguns registres manuals de col·leccions que caldria desglossar, amb la qual cosa les dades es podrien modificar, tot i que no variarien significativament.

El control de la bibliografia catalana (obres en català, publicades a Catalunya, d'autor català o d'interès nacional) és una de les missions fonamentals de la Biblioteca de Catalunya. Segons les dades facilitades pel responsable de Catalogació, en data de febrer de 2007, el 90 % dels catàlegs manuals de la Biblioteca estan reconvertits. Pel que fa al volum d'obres que consten en el catàleg, editades en català o castellà i publicades a Barcelona entre 1900 i 1922, 8.563 registres bibliogràfics corresponen a obres escrites en català, i 7.887 registres corresponen a obres escrites en castellà. Com es pot observar, el volum de títols en català és superior al de títols en castellà, una dada que probablement no s'ajusta gaire a la realitat, atès que en aquella època Barcelona és la segona capital editora d'Espanya, amb un pes molt important de la producció en castellà. A partir d'aquesta aproximació estadística, cal ponderar amb certes reserves la informació bibliogràfica que ofereixen actualment els dos inventaris patrimonials. Els continguts són molt desiguals i el volum d'informació recollida no garanteix una panoràmica completa de la producció editorial del període objecte d'estudi.

Les precaucions s'han d'extremar encara més, a l'hora de valorar els resultats de les recerques bibliogràfiques, si es tenen en compte els criteris metodològics seguits en el procés de reconversió dels catàlegs. La majoria dels registres tenen una catalogació mínima; inclouen la descripció bibliogràfica bàsica, però no incorporen de forma sistemàtica els punts d'accés, mancant en la majoria dels registres els índexs de matèries i la Classificació decimal. La Biblioteca Nacional d'Espanya normalitza el procés d'indexació a partir de l'any 1958; i a la Biblioteca de Catalunya la confecció del catàleg de matèries no s'inicia fins als anys quaranta.

Les obres incorporades al fons en els darrers anys, estan catalogades a nivell complet en ambdós catàlegs. Ara bé, la indexació i la classificació dels documents fruit del procés de reconversió dels catàlegs, no és completa. Atesa la manca d'uniformitat dels punts d'accés dels registres, cal concloure que les possibilitats de recuperació de la informació a partir dels índexs de matèries no té una fiabilitat gaire alta. D'altra banda, cap dels catàlegs no permet la consulta per mitjà dels índexs de la Classificació decimal, l'única opció de consulta que facilitaria la recuperació de les obres bàsiques de cada matèria d'una forma més operativa, a partir de l'ordre jeràrquic de la classificació.

Una última consideració a tenir en compte respecte als catàlegs patrimonials, és que les dades bibliogràfiques obtingudes no asseguren la presència del fons en el mercat editorial durant el període de constitució de la xarxa. Probablement, la "vida comercial" dels llibres era molt més permanent en aquella època que en l'actualitat, tal com

indiquen les dades exposades més amunt, en l'apartat sobre la producció editorial dels lots inicials de les biblioteques. Ara bé, cal ponderar també una certa inestabilitat en l'oferta, com a conseqüència del procés de modernització i de reestructuració que viu la indústria editorial.

Com a conclusió, es podria considerar que els catàlegs patrimonials són una font de referència bàsica per a l'estudi bibliogràfic, tenint en compte les precaucions exposades. Les possibilitats de recerca actuals permeten localitzar la producció d'un autor, el fons d'una editorial o d'una de les seves col·leccions, així com la descripció bibliogràfica d'un títol concret. Ara bé, pel que fa a les recerques temàtiques cal ser més prudent, atès que la indexació de matèries dels registres reconvertits no és completa ni sistemàtica. Cal utilitzar, doncs, ambdues fonts de referència amb precaució, tot i que cal convenir que ofereixen orientacions molt profitoses sobre la producció editorial. Dit això, a l'hora de dibuixar l'horitzó de possibilitats de la tria, continua sent útil i convenient contrastar les dades dels fons patrimonials amb els catàlegs i la informació bibliogràfica generada per les llibreries i per les associacions gremials del sector.

D'acord amb aquestes observacions, la informació dels catàlegs patrimonials s'incorporarà a l'estudi del fons, especialment quan les recerques en els diversos catàlegs mostrin uns resultats similars. Actualment, els catàlegs de les biblioteques nacionals són una de les fonts d'informació bibliogràfica més operatives per poder reconstruir l'horitzó editorial del període, en el qual s'emmarca la tria d'Eugeni d'Ors i de Jordi Rubió, ara bé, el seu contingut actual i les limitacions de les consultes no permeten utilitzar-los, de moment, com una eina sistemàtica de contrastació.

7.5.2 La consulta dels experts

Per tal d'aprofundir en el contingut de cada camp temàtic, s'ha considerat també imprescindible comptar amb una valoració del fons feta per autoritats de renom en cada matèria. A cada especialista se li ha facilitat el llistat de la bibliografia bàsica del seu camp d'estudi i, en alguns casos especials, la relació del conjunt de les obres de la matèria. Les bibliografies han anat acompanyades sempre d'un guió/qüestionari orientatiu que permetés una certa unificació de les respostes. Les qüestions plantejades en aquest guió eren les següents:

- Els trets essencials de la tria bibliogràfica (composició temàtica, autoritats, editorials, col·leccions, etc.) ens permeten identificar el compromís de la proposta de lectura amb una determinada tradició cultural o ideològica?
- La tria de llibres s'ajusta, compleix o reforça els objectius prioritaris del programa polític i de l'obra de govern impulsada des de la Mancomunitat?

- El Projecte de la Mancomunitat estableix com a missió de les Biblioteques populars, la difusió de la cultura: “donar mitjans de coneixements a aquells que per la fatalitat de la seva situació es troben apartats d’una fruïció fàcil dels mateixos”. En aquest sentit, expressa la voluntat d’atendre un ventall ampli de lectors presents en els pobles:

D’un costat, una població mitjana que sap llegir, que té l’amor a la cultura, que posseeix els primers coneixements indispensables; mes que, per manca de llibres no pot desenrotllar aquests coneixements des de la sortida de l’escola, i veu també òrfena la seva vida d’aquell aliment i d’aquell consol dels goigs d’espiritualitat que la lectura proporciona; d’altre costat, petits nuclis d’homes de professió o de vocació o d’aficions ideals ja cultivades, donats a voltes al treball de producció intel·lectual, però que trobant-se lluny de la capital no poden fruit dels instruments indispensables a aquelles aficions o aquestes tasques seves, i així es veuen reduïts a una mancança de contacte amb els corrents ideals, amb les novitats científiques i, en general, amb les fonts d’informació.

- El Projecte, doncs, assumeix com a model una proposta de lectura adreçada a dues tipologies de lectors:
 - A) Al públic mitjà de la localitat, proporcionant-li obres cabdals de tota disciplina, tractats pràctics per a tota activitat, obres de divulgació sobre tot coneixement, informació de la marxa del món i de les idees de fruïció estètica en les obres literàries.
 - B) A un altre públic més reduït sens dubte, però digne de gran interès, constituït pels homes de professió, de vocació o d’aficions intel·lectuals de la localitat, proporcionat-li instruments de treball indispensables.
- Considereu que la proposta de lectura s’ajusta a aquestes directrius o bé mostra algun desequilibri en la seva composició respecte a l’encàrrec institucional?
- Hi ha alguna aposta sorprenent o algun buit significatiu en la tria de llibres proposada?

L’avaluació crítica dels especialistes tanca l’anàlisi de cada camp temàtic oferint una lectura molt més rica del fons de les biblioteques.¹¹

Els directors del sistema presenten a la comunitat lectora un compendi del saber universal a través d’una tria on cada llibre ocupa un espai i alhora trenca complicitats amb la resta d’obres que l’envolten. La lectura del fons de les biblioteques intentarà reconstruir aquesta trama de complicitats tenint en compte tant les valoracions bibliogràfiques de l’època com els judicis actuals sobre la pròpia tradició.

¹¹ Cal agrair la disposició, l’esforç i la col·laboració desinteressada del grup d’experts que ha participat en la valoració del fons de cada classe: Nora Vela (Obres generals), Teresa Rovira (Llibres per a infants), Norbert Bilbeny (Filosofia), Josep M. Massot i Muntaner (Religió), Àngel Duarte (Ciències socials), Antoni M. Badia i Margarit (Filologia), Santiago Riera i Tuèbols (Ciències naturals i Ciències aplicades), Francesc Fontbona (Belles arts), Jordi Castellanos (Literatura) i Jordi Casassas (Història i geografia).